

מבנה בידור וספרות בתקופה הרומית

Ancient Roman Arenas

טבת התשע"ח • 12/2017 • 1035

משהו חדש קורה בדואר

הЛОחם שהפסיד בקרב, והצופה היהודי יכול היה במקרא כזה להشمיע את קולו נגד החוצה להרוג ואולי להציל את חייו של היהודי הנלחם בזירה.

הHIPODROMOS (היפוס=סוס) הוקם גם הוא מחוץ לעיר, ושימש בעיקר לתחירות של מרוץ מרכבות. המושבים נבנו לצדי הזרה המארוכת, שבקצתה אחד שלה היה בני קיר עגול ובקצתה השני קיר ישר שבו היו שער הכניסה למרכבות. במרכז הזרה, בין שני המסלולים, הוקמה מחיצת מפוארת שעוטרה בפסלים ובעמודים, ושהאותה נדרשו נהגי המרכבות להקיף מספר פעמיים במהלך המרוץ.

המנצח במרוץ המרכבות אחז בידו כאות ניצחון כף של תמר, וחכמים המשילו את נטילת הלולב בחג הסוכות לניצחון לפני האל.

כאמור, שללו חכמים את התרבות הזורा שהובאה לארץ ישראל על ידי הרומים, וראו בה ניגוד מוחלט לתרבות היהודית. "אם רוצחה, הולך לבתי-כנסיות ולבתי-מדרשות, ואם לא, הולך לבתי-תיאטרונות ולבתי-קרקסיות" (בראשית רבה ס"ד). עם זאת, היו החכמים מודעים היטב למתරחש באותו מתקני שעשויים, והשתמשו במציאות זו על מנת להמחיש את דבריהם לקהל שומעיהם.

תיאור הבולים וראשי ה吉利ונות

האיורים בבולים, בראשי ה吉利ונות ובחותמת הוכנו בהשראת של פסיפסים מהתקופה הרומית ושל יצירות אמנות אחרות אודות התקופה (ספרים, ציורים, קרחות), שייצאו לאור במאות ה-18-19.

איורי השבילים: על פי תצלומים מארת רימר (קיסריה); קROL ואדריאנו (בית-גוברין); ירושלטויום (בית שאן). מוטיפה: עיבוד לתצלום של ירושלטויום.

מופעי בידור וספרות היו חלק ממשמעותי מחיי התרבות והפנאי בעולם הרומי. שליטי העיר, שיצרו את המושג "לחם ועשועים", חילקו מזון בחינוך ובנו מתקני בידור וספרות דרך לרצות את המהוונים. חיליל רומי ופיקודיה הביאו עימם את מנהיגיהם לכל אחת מפינות האימפריה רחבה-הידיים, ותרמו להפצת תרבות זו בקרב האוכלוסייה המקומית. כך הפקו מתקנים אלו לחלק ממשמעותי של הנוף העירוני של ארץ ישראל בתקופה הרומית.

המתוך הנפוץ ביותר היה **הТИיאטרון**, הבניי בצורת חצי מעגל, שבו כל המושבים פונים לעבר הבמה שביחסית כל עיר שכיבדה את עצמה הקימה תיאטרון, ובמשך הכל נבנו בארץ ישראל למעלה מ-30 תיאטרואות בגודלים שונים. מוקרו של התיאטרון הוא בעולם היווני שקדם לתקופה הרומית, ונגגו להציג בו דרמות, קומדיות וטרגדיות. בתקופה הרומית השתנה טעמו של הקהיל ועל מנת התיאטרון ניתן היה לצפות בעיקר במושפים של פנטומימה וסאטירה חברתית. רבי אבהו, אמורא וראש ישיבה שחי בקיסריה במאה ה-4, תיאר מופע סאטיריו שבו הוללו על הבמה שחקנים מחופשים ובעל-חיהם חלק ממחזה שלLAG למנהגי היהודים. בתקופה הרומית מתואר תפקido של שחקן במופע פנטומימה, השוכר את שירוטו של מגנות ורקניות, מוחא כפיים לפניהן, מרכך לפניו ומליק בצללים לפניהן.

הAMPFIATRON, שהוקם מחוץ לעיר, היה מבנה בצורת אליפסה, שבו הוקמו מושבי הקהיל סביב זירה מרכזית. מתקן זה שימש למופעים עזקים מדם, שככלו לרוב קרבנות בין גלדיותרים או לחימה מול בעלי-חיהם. האמפיפיאטרון שימש גם מקומות הוצאה להורג, שבו הושלכו הנידונים למות לפני חייהם טרפ או חרבו להילחם על חיהם בקרבות חסרי סיכוי. מופעים אכזריים אלו התאימו מאד לטעמים של הרומים, אולם לא מצאו חן בעין מרבית האוכלוסייה המקומית. בארץ ישראל התקלו מעת מודרך מבני אמפיפיאטרון, והם הוקמו בערים שבנה חנה הצבא הרומי דוגמת בית שאן, קיסריה ובית גוברין. חכמים, שלרוב אסרו לצפות במופעי הדמים הללו, התייחסו בתנאים חריגים להזחות בקרבות "משום שצוח ומצח". לפי הונגו ניתנה לקהיל הזכות להחליט אם להרוג את

עיצוב בולים, מעתפה וחותמת
דיזיון-הדור

Stamps, FDC & Cancellation Design:
David Ben-Hador

Ancient Roman Arenas

Entertainment and sporting events constituted a significant part of the cultural activity in ancient Rome. The city rulers, who coined the phrase "bread and circuses", distributed free food and built arenas as a way to placate the masses. Roman soldiers and officials brought their customs to every corner of the vast empire and contributed to the dissemination of this culture among local populations. Thus, these arenas became an important part of the urban landscape in Eretz Israel during the Roman Period.

The most common arena was the semi-circular **Theater**, in which all seats faced the front stage. Every self-respecting city built a theater and overall more than 30 theaters of varying sizes were constructed in Eretz Israel. The theater was adopted from the Greeks who preceded the Roman Period. Dramas, comedies and tragedies were performed in the Greek theaters, but the audiences' tastes changed and in the Roman Period most of the performances were pantomimes and social satire. Rabbi Abbahu, an amora (Jewish Talmudist) and head of a yeshiva who lived in Caesarea in the 4th century described a satire performance in which actors dressed as animals took the stage as part of a show that mocked Jewish customs. The Jerusalem Talmud features a description of the role of an actor in a pantomime who hires the services of female musicians and dancers, applauds them, dances and plays the cymbals before them.

The elliptic **Amphitheater**, in which the audience sat around a central stage, was built outside the city. This venue hosted bloody performances, mostly featuring battles between gladiators or men versus animals. The Amphitheater also served as a venue for executions, as those sentenced to death were pitted against wild animals or were forced to fight for their lives in hopeless battles. These brutal shows were well liked by the Romans but not by local residents. Only a few Amphitheaters were discovered in Eretz Israel and these were built in cities where Roman troops were posted, such as Beit She'an, Caesarea and Beit Guvrin. The Jewish Sages, who generally forbade watching these bloody shows, allowed it in unusual circumstances "because shouting saves": customarily, the audience was given the right to decide whether to kill the warrior who lost the battle, and Jewish spectators could lend their voices against the killing and possibly even save the life of a Jew fighting in the ring.

חותמת אירע להופעת הבול SPECIAL CANCELLATION

The **Hippodrome** (hippos = horse) was also built outside the city and mainly served as a venue for chariot races. The seats were placed along the long sides of the arena. One end had a curved wall and the other had a straight wall where the chariot gates were located. A grand divider decorated with statues and columns was erected in the center of the arena, between the two tracks. The chariots rode around this divider repeatedly during the race. The winning chariot driver got to hold a palm spoon and Sages equated the waving if the lulav during the Sukkoth festival to victory before God.

The Jewish Sages rejected the foreign culture brought to Eretz Israel by the Romans and considered it to be a complete contradiction to Jewish culture. "One may go to synagogues and places of Torah study or one may go to theaters and circuses" (Bereishit Rabbah 67:4). However, the Sages were well aware of what occurred at those entertainment venues and used this reality to illustrate their views to their followers.

Description of the Stamps and Sheet Margins

The illustrations on the stamps, the sheet margins and the cancellation were inspired by mosaics from the Roman Period and by 18th and 19th century works of art describing that period (books, paintings, posters).

Tab illustrations: based on photos by Moshe Rimer (Caesarea); Carole Raddato (Beit Guvrin); Israeltourism (Beit She'an).

Cover: adaptation of a photo by Israeltourism.

הנפקה:	דצמבר 2017
מידת הבול (מ"מ):	ר 30 ג 40 W / ג 30 ג 40 H
Plates:	1071,1072,1073
בלוקים בגליון:	8
שבלים בגליון:	4
Method of printing:	Offset
סימן אבטחה:	מיקרופיקסט
Printer:	Joh. Enschede, The Netherlands